

B TIDSKRIFT FÖR BRANDVÄSENDET

Band 6.

Juni 1915.

N:r 6.

Prenumerationspris inkl. postarvode!
För helt år Kr. 5: —
Lösnummerpris 50 öre.

REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIFVARE:
BRANDCHEFEN I UPPSALA W. BERGQVIST.
ALLM. TEL. 146. RIKS. TEL. 198. ALLM. TEL. 1413.

Minimiannonspris 80 öre pr centim.
Utkommer med 12 nummer pr år.

De viktigaste byggnadsmaterialierna ur brandteknisk synpunkt.

4. Betong.

Beståndsdelarna i betong äro cement, sand och småsten. Cementet och sanden bilda murbruket, som utfyller mellanrummet mellan stenarna. Det cementslag som i regel användes hos oss är portlandscement.

Proportionerna bero dels af beståndsdelarnas beskaffenhet, dels af ändamålet. Som regel gäller: ju fetare bruk, desto starkare betong. Man bör ej använda mera cementbruk, än hvad som åtgår för fyllande af mellanrummen mellan stenen. Då utförandet ofta ej sker med tillräcklig noggrannhet, nödgas man använda fetare blandningar än eljest skulle vara behöfligt.

Vanliga sammansättningar äro: cement, sand och sten i proportion 1: 3: 5; 1: 4: 8; 1: 5: 7; 1: 6: 8 ända till 1: 6: 20 med blandad sten. Cementet bör vara lagradt men ej gammalt eller i minsta mån skadadt af fuktighet. Sanden skall vara skarpkantig och fullt ren, icke lerhaltig och ej för fin. Är sanden gröfre eller mycket ojämn, tages mera däraf och mindre sten. Sistnämnda är antingen s. k. *singel*, naturlig småsten, afrundad genom nötning eller makadam, sönderslagen sten eller bådadera. All hård stenart är användbar; vanligen användes granit. Stenen måste vara fri från jord och lera. Singel är starkare än makadam, men sistnämnda binder bättre, emedan den ger murbruket större beröringsytor. Singel lämnar i betong ungefär 21 % mellanrum, makadam omkring 44 % mellanrum. Lämpligaste proportion är 1 del makadam på 2 delar singel. Vattnet, som användes till betong måste vara rent, icke salt- eller lerhaltigt.

Vid tillredningen blandas först sand och cement torra väl tillsammans, tills massan blir fullt enfärgad. Därefter tillsättes vatten försiktigt hälst ur stril, så att massan blir ytterst litet fuktad. Därpå tillsättes stenen, hvarpå blandningen omröres så länge att ingen rå yta synes på någon sten. Vanligare och bekvämare men

sämre är att tillblanda stenen innan vatten tillsättes. Den färdiga massan får ej stå längre än en timme, innan den användes.

Betongen nedlägges i lager om 100—200 mm., hvilka stampas väl med järnskodda trädockor, tills nödig täthet nåtts, då vatten synes på ytan. Arbetet får ej afbrytas förrän hvarje särskild del är färdig. Om vid större arbeten afbrott sker, måste lagren läggas i förband och öfverytan upphackas, när nytt lager pålägges. I tjocka grundmurar eller andra gröfre betongmassor kunna stenar af högst ett hufvuds storlek inläggas. De få dock ej utgöra mera än 25 % af massans volym. De måste dessutom vara väl rengjorda och ligga på minst 200 mm:s afstånd från hvarandra och från ytan.

För de flesta betongarbeten göras starka formar af trä. För hvalf erfordras endast en vanlig men stark hvalfstomme med tätt liggande skälbräder. Dessa måste dock antingen vara fuktiga eller svällda, när de påläggas eller ock erhålla mellanrum motsvarande svällningen.

Betong är ej vattentät utan måste den putsas på ytan med bruk af cement och sand i prop. 1: 2 eller 1: 3 eller 1: 4 och till 20—30 mm:s tjocklek, hvarjämte ytan afslipas med stålskifvor.

Af betong liksom ock af enbart cementbruk kunna sammanhängande murkonstruktioner af alla slag utföras äfvenledes kan af båda materialen tillverkas särskildt formade stenar, hvilka sedan på vanligt sätt inmurar.

Intet slag af cement- eller betongarbete får utföras vid temperaturer under fryspunkten.

Betongen beredes på byggplatsen och bildar efter stelnandet en kompakt massa. Murar och hvalf gjutna i dylik betong, ger minst lika stor hållfasthet mot eld som murar af tegel. Dock fordras, att de äro omsorgsfullt utförda och att blandningen erhållit de riktiga proportionerna. Som allmän regel gäller, att fet betong, d. v. s. sådan som innehåller mycken cement, är mindre motståndskraftig mot elden än blandning med tillräcklig portion sand.

Stundom användes äfven kalk vid betongberedning. Detta är ur brandteknisk synpunkt icke att förorda, ty

det har visat sig att ju mer kalk betongen innehåller, desto mer angripes dess yta af eld.

Erfarenheten har visat, att Portlandscement med tillsats af kalkfri sand och grus eller af masugnsslagg varit synnerligen eldbeständig.

Vid branden i Baltimore 1904 var betongen särdeles motståndskraftig. Nation-Handelsbanken därstädes, uppförd till tre våningars höjd med en stor expeditiionslokal sträckande sig genom alla tre våningarna var uppförd af ask- och slaggbetong. Elden slog in genom fönstren och antände allt brännbart och utvecklades därvid en sådan hetta, att silfver, mässing o. d. smälte; murar och tak blefvo likväl bibehållna, ja t. o. m. putsen satt flerstädes kvar.

Murarna från ett angränsande hus föllo ned på betongtacket utan att anställa nämnvärd skada. I en annan byggnad i Baltimore, likaledes med betongtak öfver bottenvåningen och våningen 1 tr. upp, brunno de tre öfre med träbjälklag försedda våningarna ned och spillrorna föllo ned på betongtaket öfver våningen en trappa upp utan att förstöra detsamma. Heltan var så intensiv, att allt trävirke såväl ut- som invändigt var komplett förstördt. T. o. m. de i betongtaken inbäddade spiklisterna hade brunnit. Det vill däraf synas, som om denna betong vore mera värmeledande än grusbetongen.

Af särskildt stor betydelse voro betongtaken öfver de underjordiska kassahvalfven i San Francisco då denna stad härjades af eld. Dessa visade sig äga en fullt tillräcklig hållfasthet i det de motstodo icke allenast elden utan äfven de instörtade byggnadsdelarna. Tack vare dessa betongtak räddades värdepapper, guld m. m. uppgående till ett värde af flera millioner dollars, som vid tidpunkten för katastrofen funnos i stadens skattkammare. För öfrigt tyckes betongen vid San Francisco-branden icke hafva bjudit elden väntat motstånd, åtminstone ej där, hvarest den under längre tid varit direkt utsatt för eldens inverkan.

Cementhulstenar anses ej alltid brandsäkra. Det har stundom händt, att de sprungit sönder i hetta. Det inträffar äfven, att de brista vid indrifning af spik, krok eller dyl. i dem. Därför böra dessa stenar användas med en viss försiktighet, och i hvarje fall icke på sådana ställen, där man af konstruktionen kräfver en viss eldfasthet t. ex. vid skorstenar, ventilationsrör o. dyl. Se Cirkulære til samlige Amtmænd og Politimestere, Min.-Tid. n:r 232 den 23:de Augusti citerad i C. Olsen: Brandpolitilovgivningen for de danske Købstæder med undtagelse af Köbenhavn.

Till taktäckning användes stundom falsadt cementtegel, impregneradt med tjära. Om dessa stenars eldbeständighet gäller hvad ofvan anförts om cement: de kunna äga en god eldfasthet om proportionen mellan cement och grus, är lämplig. Denna är likväl olika i de olika fabrikaten. Vidare inverkar äfven tjärhalten på eldbeständigheten. I Bayern räknas dessa cementtegel icke till brandsäkra stenar, sedan man där sett exempel på, att de t. o. m. bidragit till att öka en brands intensitet. I en del andra tyska stater måste fabrikatets

beskaffenhet för hvarje särskildt fall profvas, innan det får exploateras.

Cementdielen af ren cement och sand användes för utfyllnad af mellanrummen mellan bjälkarne på undersidan af tak, för hela mellanvägar m. m. De erbjuda en tillfredsställande eldsäkerhet. Vid de i Berlin 1893 företagna brandprofven hade man i försöksobjektet insatt 7 cm. tjocka cementdielen mellan skydd och T-bjälkar och öfverdragit dem med puts. Äfven hade man åstadkommit ett fält af taket af cementdielen på vinkeljärn mellan gamla träbjälkar. Konstruktionerna utsattes för eld i en timme, hvarunder temperaturen steg till öfver 1,000 ° C. Utslaget löd: på intet ställe voro bjälkar eller bärande delar blottade. Endast här och där hade cementputsen, särskildt i fogarne, fallit bort». Efter att hafva bortskaffat några plattor visade det sig, att bjälkarne antingen voro fullkomligt intakta eller ock endast svärtade resp. svagt förkolnade på ytan. Två bjälkar, hvilka i fältets midt voro belastade med 1,600 kg. visade inga förändringar. Balkars och bjälkars undersida voro skyddade med breda cementplattor, utan att man lämnat något spelrum mellan skydd och underkanter.

Vid samma tillfälle profvades ett tak af cementdielen, anbragt under ett gammalt bjälktak, samt ett 5 cm. tjockt cementdielenlag mellan kälbalkarna. Äfven i fälten mellan sparrarna hade man inpassat cementdielen på vinkeljärn. Dessa konstruktioner utsattes under 2 timmars tid för en temperatur af omkring 1,000 ° C. Vid besiktningen efter afsläckningen visade sig följande: takstolens trävirke var ingenstädes blottadt, cementomhöljet och plattorna voro fullkomligt intakta utom i en del fogar, där putsen fallit bort. En del trävirke, som varit utsatt för inverkan af häftiga stickflammar hade, under det till det yttre intakta cementhöljet, delvis förkolnat till fullständig förstöring och befanns vara i glödande tillstånd. Prisnämndens omdöme gick ut på, att cementdielen kunna anses såsom brandsäkra. De lämpa sig särskildt väl för att åstadkomma brandsäkra rum i redan förefintliga byggnader, och kunna dessutom tjäna som verksamt skyddsmedel för järnkonstruktioner. (Stude och Reichel: Bericht sid. 11 ff.)

Vid de i Breslau år 1906 utförda brandprofven utsattes väggar af cementdielen, levererade af olika fabriker, under nära två timmars tid för en hetta af ca 1,000 ° C. och bearbetades därefter under 2 minuters tid med en kraftig vattenstråle. Väggarne voro därefter nära nog intakta, trots det att putsen fullständigt fallit bort. De voro dessutom icke buktiga. (Se Feuerpolizei Band 9 n:o 7, 1907, sid. 109. De äro emellertid, enligt hvad Henne i Beurteilung der Gefahren etc. sid. 57 omnämner, afsevärdt dyrare än gipsdielen o. l.

Forts.

Sänd till Red. uppgifter angående omorganisation, nyanskaffning, nyheter m. m.

Förslag till Brandstadga för rikets landsbygd utarbetad inom Skånska Brandkårsförbundet.

§ 7.

Vid brandsyn anmärkt bristfällighet skall vara afhulpen före den i nästföljande § omförmälda efterbesiktning. Anse synemännen något böra tidigare bättras eller iakttagas, kan föreskrift meddelas därom, och befinnes skorsten, eldstad, mur eller annan inrättning, som kan föranleda antändning, vara i så bristfälligt skick, att synnerlig våda för antändning är för handen, äga synemännen att genast låta hindra begagnandet af hvad som kan befaras förorsaka eldsolycka, samt, om så erfordras, oförtöfvadt anmäla förhållandet för vederbörande kronobetjäning, som skall tillse, att det anbefallda varder verkställdt.

§ 8.

I augusti eller september månad skola synmännen å förut kungjord tid hålla efterbesiktning på alla de ställen, där bristfälligheter anmärkts vid brandsynen. De bristfälligheter, som vid denna efterbesiktning ej finnas vara afhulpena, anmälas skyndsamligen hos vederbörande kronobetjäning, som skall tillhålla den försumlige att fullgöra, hvad honom åligger och, om så befinnes nödigt, låta på hans bekostnad mot lega afhjälpa dem.

§ 9.

Hvad vid brandsyn eller efterbesiktning anmärkes, skall skriftligen upptecknas, och åligger det synemännen att, innan de aflägsna sig, lämna egendomsinnehafvaren, eller den, som är i hans ställe, besked om den anmärkta bristen och om hvad han har att iakttaga, hvarom jämväl, så fort ske kan, skriftlig underrättelse skall honom tillställas genom rekommenderadt bref eller på annat bevisligt sätt.

§ 10.

Är huslägenhet, redskap eller annat, som skall af synemännen undersökas, icke för dem tillgängligt å den för brandsyn eller efterbesiktning kungjorda tid eller företes därvid icke sakkunnig persons anmärkningsfria intyg angående förut omförmäld anläggning för kraft, värme eller belysning, skall ny tid utsättas för förrättningen eller den del däraf, som ej kunnat verkställas. Tredskas någon att lämna synemännen tillträde till lägenhet eller annat, som skall undersökas, äga de få handräckning af kronobetjäningen och ersättning af den tredskande för sin förnyade inställelse enligt femte klassen i gällande resereglemente.

§ 11.

Om eldsvåda timar och anledning finnes att misstänka, det elden uppkommit genom anstiftan, försumelse eller vårdslöshet eller i följd af underlåtenhet att fullgöra brandsyns föreskrifter eller att verkställa sotning eller om det eljest finnes skäl att påkalla närmare ut-

redning, skall brandskyddsnämnd ofördröjligen hos vederbörande kronobetjäning begära anställandet af noggrann undersökning ej mindre om orsaken till eldens uppkomst och spridning, än äfven huruvida rättelse följt på gjorda anmärkningar eller icke.

§ 12.

1. Underlåter någon att hafva de vid brandsyn anmärkta bristfälligheter afhulpena före efterbesiktningen eller inom annan tid, som blifvit af synemännen utsatt, eller tredskas någon på sätt i 10 § sägs att lämna synemännen tillträde till lägenhet eller annat, som skall undersökas, böte från och med fem till och med ett-hundra kronor.

2. Till böter enligt denna stadga eller viten enligt brandordning må icke dömas, om å förseelsen följer straff enligt allmän lag.

3. Böter och viten enligt denna stadga eller brandordning tillfaller vederbörande kommuns kassa, dock äger allmän åklagare, då han utfört åtalet, att af beloppet undfå hälften.

4. Saknas tillgång till fulla gäldandet af berörda böter och viten, skola de förvandlas enligt allmän lag.

§ 13.

1. Förseelse mot denna stadga eller fastställd brandordning åtalas vid vederbörlig domstol.

2. Förseelse åtalas af allmän åklagare.

§ 14.

I hvarje socken skall antingen kommunalnämnden eller en särskild brandskyddsnämnd, bestående af minst tre å kommunalstämma för fyra år i sänder valda personer, utöfva närmaste inseendet öfver efterlefnaden af denna stadga och af den särskilda brandordning för socken eller sockendel, som på kommunalstämmas eller kommunalfullmäktiges hemställan blifvit fastställd af Konungens Befallningshafvande.

§ 15.

Förslag om upprättande af brandordning kan väckas af en hvar, som, enligt § 18 af K. F. den 21 Mars 1862 om kommunalstyrelse på landet, äger rätt att begära kommunalstämmas sammankallande.

§ 16.

1. Den, som i brandkår fått åliggande, hvilket han anser sig hindrad, att fullgöra, eller vid brandsyn fått föreläggande hvilket han anser oberättigadt, äger att inom fjorton dagar söka ändring hos kommunal- eller brandskyddsnämnd. Vinner han därvid icke ändring, hvarmed han åtnöjes, äger han att hos Konungens Befallningshafvande anföra klagan inom trettio dagar efter den dag, han af nämndens beslut fått skriftlig del, den dagen dock oräknad.

2. Emot Konungens Befallningshafvandes beslut om fastställelse af brandordningar eller dithörande stadganden äger den, som anser sin rätt däraf förnärmed eller

obehörigen inskränkt, att anföra besvär inom tid, som för öfverklagande af förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd, gällande dock utan hinder af besvär, brandordningen eller stadgandet till efterrättelse intill dess annorlunda kan varda vederbörligen förordnad.

§ 17.

1. Konungens Befallningshafvande äger att, på ansökan af kommunalstämma eller kommunalfullmäktige, meddela befrielse från skyldigheten att iakttaga denna stadga för sådana socknar, som äro vidsträckta och glest bebyggda, däremot bör Konungens Befallningshafvande vaka öfver efterlefnaden af denna stadga i mera tätbebyggda socknar samt, ifall det erfordras, äska kommunalstämmas sammankallande för upprättande af särskilda brandordningar för dylika socknar eller del af dem.

2. Finner Konungens Befallningshafvande underlåtenhet inom någon socken äga rum i afseende å hvad enligt denna stadga åligger socknen och dess myndigheter, och lämnas dess framställning eller bud om efterrättelse utan påföljd, äger Konungens Befallningshafvande att anmäla förhållandet hos Kungl. Maj:t.

Hvad detta förslag till förordning vidrör torde någon kritik måhända vara berättigad, men kunna vi på grund af utrymmesskäl ej intaga densamma förrän i ett senare nr af Tidskriften.

Hvar ligger brandfaran hos tegelbruk?

I en artikel i »Assurandøren», intagen i Gjallarhornet, har en fackman på tegelfabrikationens område, Herr *Alfred Olsen*, sökt gifva ett svar på frågan, hvar est den hufvudsakliga brandfaran vid ett tegelbruk är att söka. Herr O. meddelar, att han i många år praktiserat som arbetsledare vid tegelbruk såväl i Danmark som Sverige. Han meddelar sina erfarenheter för att om möjligt kunna bidra till att brandfaran vid tegelbruken därigenom må kunna minskas.

I allmänhet, säger Herr O., tror jag mig kunna påstå, att det största antalet större eller mera betydande bränder vid tegelbruken uppstår vid afstannandet af brännugnsdriften. De vid tegelbruken mest använda brännugnarna äro nu för tiden inrättade för *kontinuerlig* drift, d. v. s. elden, hvarmed lervarorna brännas, passerar oafbrutet genom en tunnelformad brännkanal utan slut, som genom små mellanrum kan sättas i förbindelse med en gemensam skorsten. Genom draget från denna skorsten föres elden framåt i brännkanalen, väsentligen i horisontal riktning. När driften i dessa ugnar — ofta med års mellanrum — afstannar, afbrytes förbindelsen helt eller delvis med skorstenen, och i stället för en

horisontal framföring af elden uppstår en vertikal uppstigning af lågan i brännkanalen som följd af det reducerade draget.

Eldningen af dessa ugnar — ringugnar, zig-zagugnar o. s. v. — sker genom fyrhål i hvalfvet. Dessa fyrhål äro försedda med lock som för att sluta lätt ligga i sandlås. Så länge elden föres normalt fram med hjälp af draget i skorstenen, kan näppeligen någon brandfara föreligga, ty lågan löper horisontalt i brännkanalen och ugnen. Då den är i drift, är den dessutom under ständig tillsyn.

Annat blir förhållandet, så snart ugnsdriften skall afstannas, ugnen »släckas från», som det heter. Draget till skorstenen reduceras eller afbrytes helt och hållet och tillsynen öfver ugnen inskränkes till att den person som under driften hade detta åliggande, ser till ugnen litet då och då. Hvad inträffar nu i ugnen? Jo, elden i brännkanalen sträfvar att stiga uppåt och prässar emot hvalfvet. De i hvalfvet befintliga fyrhålens med lock, som icke alltid äro fullkomligt täta, utsättas för eldens påtryckning. Det bränsleaffall, som samlats i fyrhålens sandlås, börjar glöda. Finnes det så i närheten af dessa glödande småpartiklar kollådor, stolpar eller dylika lätt antändliga ämnen, kunna de omnämnda småglöden lätt tända det i regel mycket torra materialet och elden gå vidare till takresning o. d.; hvarefter en stor brand gifvetvis lätt kan uppstå.

Huru kan denna fara afvärjas eller motarbetas, frågar man? Helt enkelt genom att föreskrifva följande försiktighetsåtgärder:

- 1) Brännugnarna skola stå under oafbruten tillsyn, så länge synlig glöd finnes i brännkanal resp. brännugn, d. v. s. några få dygn.
- 2) Alla fyrhål på den del af ugnen, där elden är synlig skola efter driftens upphörande täckas tätt med sand eller blöt lera.
- 3) Alla lösa inventarier af antändbart material skola aflägsnas från ugnen.

Hvad här är sagdt om kontinuerliga brännugnar, gäller äfven i allt väsentligt för periodiska ugnar. Hvad de sistnämnda beträffar, bör också iakttagas, att uppkomna sprickor och otätheter i murverket oförtöfvadt tätas. Iakttagas dessa regler, reduceras, enligt mitt förmenande, brandfaran vid tegelbruken högst betydligt.

Brandstyrelsen.

Rättsliga synpunkter.

I en del städer och därmed jämförliga orter, har man mellan brandchefen och närmast högre myndigheter inskjutit en mellanlänk, som man, olika på olika orter, gifvit benämningen brandstyrelse, brandredskapsstyrelse, brandkommission, brandnämnd e. l.

Bensin

lagras
brandsäkert
och
explosionssäkert

om Martini och Hünekes anläggningar användas. Inga förhöjda brandförsäkringspremier, då detta system användes. Infordra vår offert.

AKTIEBOLAGET INGENJÖRSFIRMA
FRITZ EGNELL
STOCKHOLM.

ARVID BERGH & C:o

Riks Tel. 9304

BRYGGAREGATAN 5

Allm. Tel. 143 64

STOCKHOLM

Telegramadress »ARVIDUS»

Brandslangar

Spiralslangar

BILLMANS Fabriks- & Handels-Aktiebolag

Regeringsgatan 88.
STOCKHOLM.

Telegrafadress: Allm. Tel. 4480
»Billmans R. T. 4811» Riks Tel. 4811.

Brandredskap

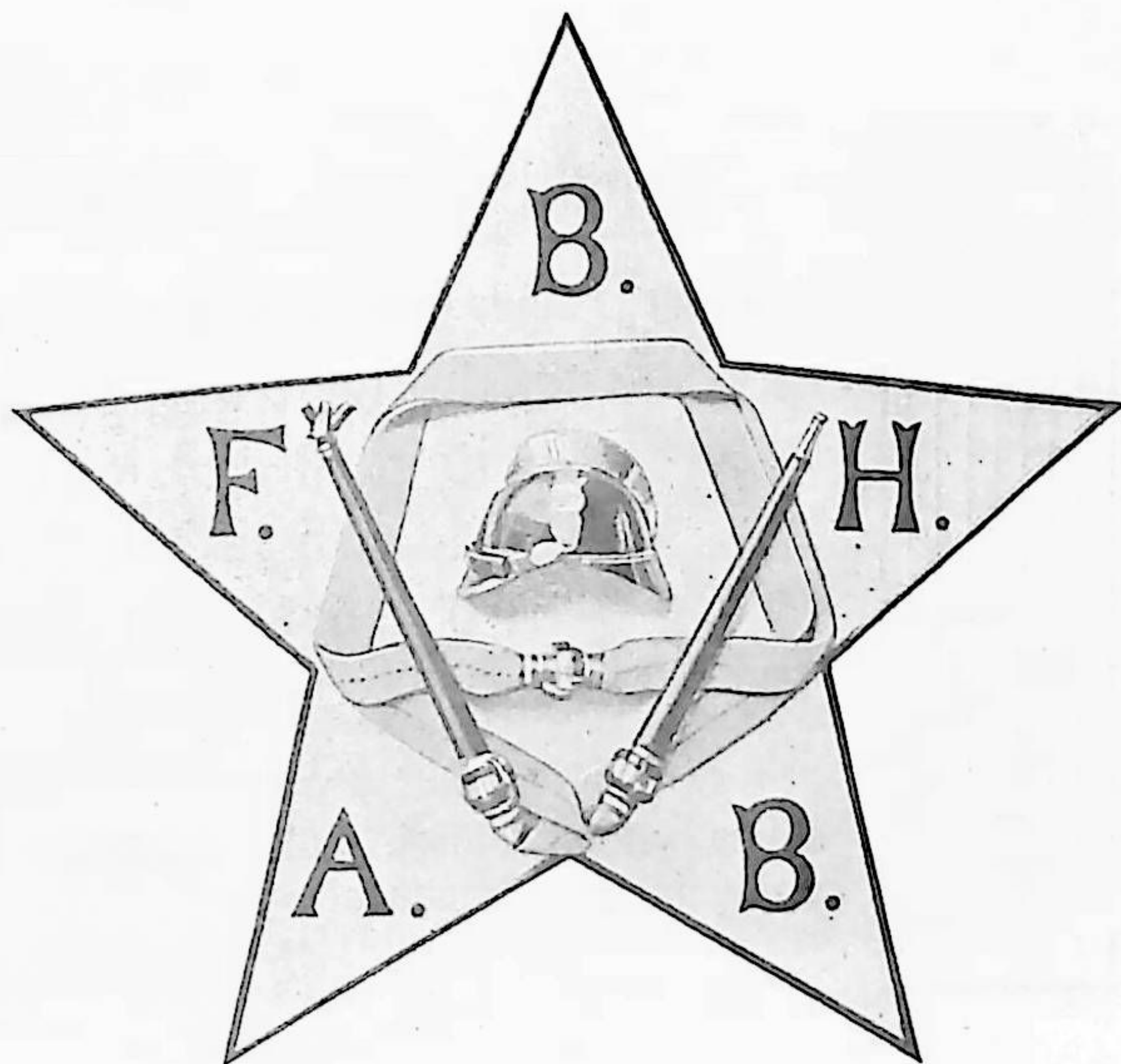
af alla slag.

Uppgör förslag till utrustningar

Lämnar kostnadsförslag

Katalog på begäran

Erhållit 2 guld- och 20 silfvermedaljer.

LUX'

Eldsläckningssystem

med

Flytande Kolsyra

för

Eldfarliga varu-upplag -
- Garager - Biografer -
- - - Fartyg etc etc. - - -

AKTIEBOLAGET LUX

Stockholm 8.

Herrar Brandchefer

anmodas härmed vänligen
till kommissionen för lag-
ärenden under adress Brand-
chefen, Uppsala, snarast in-
sända Brandordningar, Reg-
lementen m. m.

TRELLEBORGS GUMMIFABRIKS AKTIEBOLAG

Spiralsugslangar

— Packningar —

Auto-Ringar Pneumatis ka
Massiva

och för öfrigt alla slags

Tekniska Gummivaror.

ANVÄND
ALLTID

TRELLEBORGS
FABRIKAT

AGA

Brandfacklor.

Strålkastare.

Handlyktor.

Bilbelysningsapparater.

GASACCUMULATOR

Riks AGA

Avd. 7 Stockholm Allm. Skärsätra: AGA.

Försäljning af brandtelegraf och telefoner.

Trelleborgs stads gamla brandtelegraf, af Boye & Thoresens fabrikat, omfattande

Centralapparat,

10 st. Brandskåp,

1 „ 5 linjers Telefonvexel,

6 „ vanliga Väggteltelefonapparater,

2 „ mindre d:o

Ett parti ledningstråd,

säljes ytterst billigt. Alla apparater äro i fullt användbart skick. Närmare
upplysningar lämnas af

Brandchefen ALBERT JÖNSSON, Trelleborg.

Då meningarna om denna mellanlänks lämplighet eller olämplighet, lagliga berättigande, kompetensområde m. fl. synpunkter äro ganska divergerande, torde en utredning af hithörande frågor vara behöflig.

Här kan emellertid icke i detalj behandlas frågan om lämplighet eller olämplighet af att genomföra en decentralisering af den kommunala förvaltningen genom tillsättandet af en brandstyrelse eller af att bibehålla en förefintlig centralisering af samma förvaltning genom underlåtenhet att tillsätta en dylik styrelse. Fastmer vill undersökningen söka utreda brandstyrelsens rättsliga ställning och framför allt söka bringa klarhet i, hvar gränserna för brandstyrelsens befogenhet såväl uppåt som nedåt böra dragas, för att styrelsen

dels må blifva det, som den enligt kommunalförordningarne är afsedd att vara och blifva;

dels icke må komma att ingripa i det, som rätteligen tillkommer annan myndighet. (Jemför O. v. M.: T. f. B. band 1, maj 1910, sid. 76).

För vinnande af det ändamål, som sålunda med undersökningen afses, torde framställningen lämpligen böra uppdelas i följande underafdelningar:

I. *Den rättsliga grundvalen för brandstyrelsens existens.*

II. A. *Allmänna synpunkter.*

1. Historiska och statistiska.
2. Organisatoriska.

B. *Brandstyrelsens ställning till:*

1. Drätselkammaren. (DK.)
2. Magistraten.
3. Stadsfullmäktige. (Sf.)
4. Andra kommunala styrelser.

C. *Besvär öfver brandstyrelsens beslut.*

III. *Brandstyrelsens befogenhet och kompetensområde, enligt hvad därom i allmänhet föreskrifves i gällande BrO., samt dessa föreskrifters lagliga berättigande:*

1. Med hänsyn till brandväsendet.
2. Med hänsyn till brandchefen.
3. Med hänsyn till andra myndigheter.

IV. *Sammanfattning och afslutning.*

De källor, som ligga till grund för denna framställning, äro i hufvudsak trenne:

1. Hagman: Sveriges kommunallagar.
2. Hammarskjöld: Bidrag till tolkning af K. F. den 21 Mars 1862.
3. Larsson: Kommunalförvaltningens organisation och arbetssätt.

Till undvikande af onödig omgång betecknas i det följande dessa källor i nu nämnd ordning med 1., 2. och 3. Den efter denna siffra stående och från denna med kolon skilda, hänvisar till sida uti ifrågavarande källa. Andra källor, som anlitats, angifvas särskildt.

I.

Den rättsliga grundvalen för brandstyrelsens existens är att söka:

A. i F.K.L.: (=Förordning d. 21 mars 1862 om kommunalstyrelse på landet).

1. i § 6 första stycket andra punkten,
2. i § 38 andra stycket,

3. i § 62 sista stycket,
4. i § 71 andra stycket,
5. i § 72 första punkten.

B. i F.K.S.: (=Förordning d. 21 mars 1862 om kommunalstyrelse i stad).

1. i § 6.
2. i § 36.
3. i § 47.
4. i § 49.
5. i § 60 sista stycket.
6. i § 71 andra stycket.

Under den nu fortsatta utvecklingen af ämnet kommer uppmärksamheten företrädesvis att ägnas åt förhållandet i de samhällen, i hvilka, jämlikt BrSt. §§ 1, 2 och 20, samma stadga är tillämplig, d. v. s. i städerna.

II.

A.

1. Brandstyrelserna hafva gamla anor i vårt land. (3:55). Enligt G. Hellgren: Öfversikt af brandväsendets utveckling, Svenska Stadsförbundets Tidskrifts Minneskrift, sid. 370 ff., skulle endast Halmstad, Laholm, Norrköping och Trollhättan före BrSt:ns tillkomst haft brandstyrelse. I den år 1871 af S. A. B. B:s dåvarande inspektör för brandanstalterna, C. A. Nyström, utgifna »Om eldsläckningsväsendets ordnande i våra städer och köpingar» säger författaren, att »i flera BrO. af äldre datum förekommer en mellanlänk mellan de förvaltande myndigheterna och brandkårsbefälet, en s. k. »Brandkommission» eller »Brandstyrelse». Denna, såsom mig synes, ej blott öfverflödiga, utan rent af skadliga mellanlänk har jag funnit allt skäl att utesluta (i efterföljande förslag till BrO). Brandväsendets angelägenheter böra så litet som möjligt belamras med tungt förvaltningsmaskineri. Man klagat mycket öfver slentrian och formalism inom statsförvaltningen; må man tillse, att dylika, all utveckling kväfvande elementer ej inympas på den kommunala. Brandkårsbefälet måste anses vara i besittning af den sakkännedom, som inom en kommun kan vara till finnandes; dess utlåtanden i frågor, som röra brandväsendet, borde alltså innebära den bästa ledningen för de myndigheter, som i viktigare fall böra vara de beslutande. Man plägar ock i allmänhet ej ha öfverflöd på krafter för omvårdnaden om kommunens angelägenheter; och man borde väl då ej tillskapa särskilda »kommissioner» eller »styrelser» där ej behöfvas, eller där den nytta, de skulle åstadkomma, kan vara tvifvelaktig». (Se anförda arbetet sid. 23).

Nyström är sålunda en afgjord motståndare till den decentralisering af kommunala förvaltningens organisation som ligger i tillsättandet af en brandstyrelse. Han är därvid barn af sin tid och ser med dess ögon.

Den historiska utvecklingen under det skede, som förflutit, sedan han nedskref nu anförda yttranden, har emellertid i stort sedt, om än långsamt och tvekande, gått i alldeles motsatt riktning, nämligen just mot den af Nyström bekämpade decentraliseringen af olika förvaltningsgrenar på fristående styrelser. (3:78).

De fördelar, som man ansett däraf härflyta, äro:

att hvarje kommunalt verksamhetsområde på detta sätt kan få sin särskilda, vakna och initiativkraftiga ledning;

att det, för utbildandet af den enskildes duglighet och sakkunskap, är bättre, att han uteslutande får ägna sig åt det område, som framför andra har hans intresse;

att i större utsträckning än eljest de enskilda stadsfullmäktige genom en uppdelning af ärendena på skilda styrelser komma i direkt beröring med den löpande förvaltningen;

att de just härigenom erhålla större vana och säkerhet att bedöma frågor, som falla under Sf:s beslutanderätt. (3: 78).

Såsom nackdel har framhållits:

att inrättandet af särskilda styrelser ofta har tenderat att medföra verklig söndersplittring af förvaltningen. (3: 80).

Gentemot denna decentraliseringens nackdel har man framhållit centraliseringens nackdelar, bestående däri:

att förvaltningens gång fått en allt trögare takt, hvaraf följt en allmän försening af det kommunala arbetet;

att den kommunala självstyrelsens främsta grundsats: de folkvalda ombudens bestämmanderätt öfver förvaltningen, allvarligt blifvit satt på spel, då kommunens tjänstemän, som ofta äro de enda sakkunnige, fått allt större inflytande äfven på ärendenas afgörande.

Centraliseringens fördelar skulle däremot ligga framför allt i en större enhetlighet i förvaltningen med däraf följande öfverskådlighet och billighet. (3: 79).

Oftan anfördes, hurusom utvecklingen inom den kommunala förvaltningen långsamt, men dock i stort sedt, gått i riktning af decentralisering. Anmärkas bör emellertid, att denna sträfvan är minst utpräglad, då det gäller brandväsendet. Larsson angifver (3: 56—57 samt 159), att af 25 städer, som i den af honom upprättade öfversikten anföras, 15 hafva särskild brandstyrelse och af dessa städer äro de mindre afgjordt i majoriteten, under det att i de större, tendensen tyckes vara att låta brandväsendet sortera under DK.

I den af Kapten G. Hellgren uppgjorda öfversikten i Minnesskrift, utgifven af Svenska Stadsförbundets tidskrift, upptagas 99 städer och 25 köpingar. Af dessa hafva 46 resp. 7 brandstyrelse, från 8 resp. 10 saknas uppgifter i de återstående 45 resp. 8 skulle brandstyrelse alltså icke finnas. (Se anförda arbetet sid. 370 ff.)

II.

A.

2. Inom den borgerliga stadskommunen skiljer man mellan:

a) styrelser, föreskrifna genom allmänna författningar. Hit höra t. ex. ByN., jämlikt BySt. § 3; HN., jämlikt HSt. § 1 ff. m. fl.

b) styrelser, föreskrifna genom lokala stadganden. Dessa senare kunna alla sägas vara utbrutna ur DK. (1: 254—255). Ty då enligt lagens bestämmelser

till DK:s obligatoriska (»enligt F.K.S. § 55 DK. nämligen tillagda», 2: 210) kompetensområde endast hörer förvaltningen af stadens fastigheter samt dess penningväsen, så måste staden anses rättsligt oförhindrad att från DK:s förvaltning skilja och åt genom i lokala stadganden föreskrifna styrelser anförtro de öfriga förvaltningsuppgifter, som så småningom utvecklats vid sidan af de ursprungliga. (3: 54).

Uttryckligen finnes ett dylikt bemyndigande för staden icke i F.K.S., men F.K. Sthlm. innehåller ett sådant för Sf. att för kommunens gemensamma angelägenheter utse »nämnder, afdelningar och personer». (F.K. Sthlm. § 4 andra och tredje styckena).

Till dessa genom lokala stadganden föreskrifna styrelser hörer brandstyrelsen. På grund af denna dess ställning och, då en del brandväsendet vidkommande angelägenheter äro reglerade genom BrSt., men denna intet innehåller om någon brandstyrelse, har man uttalat den åsikten, att brandstyrelsen vore en »olaglig» styrelse. Så är emellertid icke förhållandet, såsom af de citerade förordningarne framgår.

Någon »offentlig myndighet» är brandstyrelsen emellertid alldeles icke, ty denna beteckning tillkommer enligt lagspråket endast representanter för statsmakten, högre som lägre. (Se J. O:s berättelse till 1907 års riksdag, sid. 91 och 105).

Brandstyrelsen är ej heller en med kommunal beslutanderätt försedd styrelse, ty kommunens beslutanderätt utöfvas vid a. Rst. eller genom Sf. (Se F.K.S. § 6).

Men beteckningen »en af kommunen vald myndighet» torde brandstyrelser vara lagligen berättigad att bära. (3: 69 anm. 1. Se nedan!)

Någon till förebyggande af s. k. kompetenskonflikter mellan kommunens och statens myndigheter genom allmänna författningar reglerad lagstiftning af den beskaffenhet, som t. ex. finnes i BySt. § 6 mom. 1 och HSt. § 8, existerar naturligen icke för brandstyrelsen på grund af dess ställning som en genom lokalt stadgande föreskrifven styrelse.

Hvad är då brandstyrelsen?

Svaret torde blifva: Brandstyrelsen är en för verkställighet af kommunens beslut rörande brandväsendet och för förvaltning af detsamma, i den mån sådant ej är en genom i allmänna författningar utfärdade bestämmelser offentlig myndighet eller nämligen angifna styrelser, nämnder eller personer tillkommande uppgift, af Sf. eller a. Rst. tillsatt, ur DK. utbruten, särskild styrelse, d. v. s. en af Sf. eller a. Rst. helt eller delvis vald myndighet, hvars reglemente antages af Sf. eller a. Rst. och fastställs af K. B. (Rörande beteckningen »myndighet» för brandstyrelsen, se 3: 69 anm. 1). Vanliga former för detta reglemente är, att vissa §§ med instruktion för brandstyrelsen intagas i BrO. Rörande just denna sista punkt se nedan!

Att man så ofta och särskildt i de mindre städerna åt en sådan styrelse uppdragit verkställandet af kommunens beslut rörande brandväsendet samt förvaltningen af detsamma, torde bero därpå, att detta förvaltningsområde genom den för detsamma utfärdade allmänna

författningen: BrSt., underkastats en del ganska detaljerade föreskrifter, hvilka i sin ordning nödvändiggöra en mer eller mindre speciell organisation. Till dessa omständigheter kommer vidare det förhållandet, att i de mindre samhällena genomförandet af brandväsendets exekutiva uppgift: det rena eldsläckningsväsendet, är baserad på en slags kommunal värnplikt och på grund af denna organisation med nödvändighet fått en demokratisk-militärisk prägel, som leder sina anor så långt tillbaka i tiden, som vi kunna följa brandväsendets utveckling. Se t. ex. Bjärköarätten och än tydligare M.E.St. Då därtill kommer, att stadens brandstyrka står under en för detta ändamål utsedd brandchef, som, då exekutivtruppen träder i verksamhet, förer högsta befälet på platsen (BrSt. § 5 mom. 1) endast med den inskränkning, som BrSt. § 13 mom. 1 angifver, och afgörandet på denna punkt sålunda är lagdt i viss nämligen angifven persons hand, så har detta underlättat decentraliseringen.

»Det är klart, att en förvaltningsgren, som organiserats efter dessa grunder, med lätthet kan skiljas från den öfriga drätsel förvaltningen och anförtros åt en särskild styrelse. Så har äfven af gammalt varit förhållandet; i forna tiders städer med deras trähus och trångagator är förhållandet beroende på den vikt, som måste tillmätas brandväsendet. I de större städerna, där den kommunala värnplikten helt eller delvis upphört att spela någon roll och där den i egentlig mening tekniska sidan af brandväsendet fått en större utveckling, har man numera i allmänhet funnit onödigt och olämpligt att ställa det under en särskild styrelse». (3: 54—55. Jämför O. v. M.: T. f. B. Band 1, maj 1910, n:o 5, sid. 76).

Brandstyrelsen är bunden af den instruktion eller det reglemente, vanligen några §§ i för samhället gällande BrO., som den tillsättande myndigheten: a. Rst. eller Sf., antager och K. B. fastställer. Härvid inträder emellertid det anmärkningsvärda förhållandet, att den på visst sätt brandstyrelsen underställde brandchefen blifver den, utan hvars hörande en i BrO. intagen instruktion för den honom öfverordnade brandstyrelsen icke kan antagas. (BrSt. § 5 mom. 3).

Brandstyrelsens medlemmar äro ansvarige för det sätt, på hvilket de utöfva sina uppdrag, jämlikt Str.-L., 25 kap. 22 §. (1: 29 och 254).

Af särskild vikt för den rätta uppfattningen om brandstyrelsens uppgift, befogenhet m. m. är att fasthålla vid principen, att brandstyrelsen är en ur DK. jämlikt F.K.S., för verkställighet och förvaltning utbruten styrelse och alldeles icke, såsom mångenstädes af de i BrO. intagna föreskrifterna rörande brandstyrelsens åliggande otvetydigt tyckes framgå, en för brandväsendets tekniska sidor erforderlig »öfverbrandchefsinstitution». Ty brandchefen måste obetingadt anses äga den högsta tekniska utbildningen, som samhället kan prestera på området. På missuppfattning rörande just denna punkt bero alla de mer eller mindre principvidriga och olagliga föreskrifter, som man tämligen allmänt möter i de af K. B. fastställda BrO. rörande brandstyrelsens befogenhet. Beträffande denna sida af saken se afd. III här nedan.

I egenskap af en ur DK. utbruten styrelse tillkommer det alltså brandstyrelsen att taga den befattning med brandväsendets inom kommunen angelägenheter, som det eljest skulle tillkomma DK, jämlikt F.K.S. § 55, att utöfva. Brandstyrelsen äger naturligen därvid enahanda befogenhet, som eljest tillkommer DK. och som kommunen själf bestämmer. (F.K.S. 6 §). (2: 20). Dock må naturligen denna kommunens själfbestämmanderätt ej inkräkta på sådant område, som det tillkommer offentlig myndighet eller genom i allmänna författningar nämligen angifna styrelser eller personer att handhafva.

(forts.)

Prof med en Bensinlagringsanläggning, system "Bowser".

För att för svenska sakkunniga och intresserade demonstrera den säkerhet mot eld- och explosionsfara, som Bowers bensinlagringsanläggningar erbjuda, företogs på föranstaltande af A.-B. Gumaelius & Komp. i Stockholm ett s. k. eldfasthetsprof med en dylik anläggning å Storängsbotten på Kungl. Djurgården torsdagen den 27 maj 1915.

Anläggningen var af amerikanskt fabrikat, tillverkad af firman S. F. Bowser & Co. i Fort Wayne, hvilkas representanter för Sverige Gumaelius & Komp. äro.

För ändamålet hade en bensinlagringsanläggning af detta fabrikat med en behållare om 225 liters rymd och en pump af fem liters kapacitet (d. v. s. hvars cylinder pr fullt slag mätte och levererade fem liter) monterats så som bild 1 utvisar. Behållaren hade alltså,

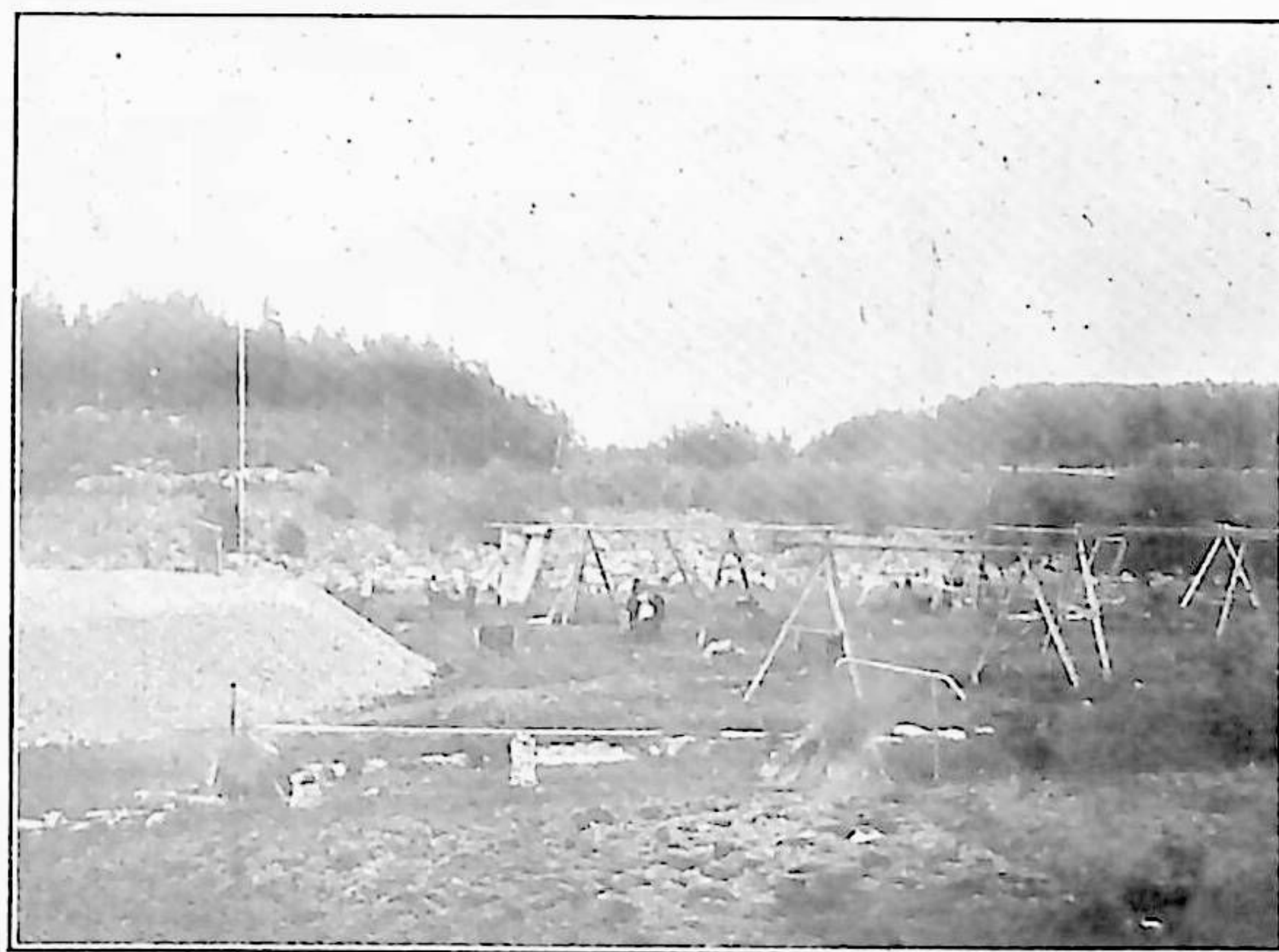

Fig. 1.

rakt motsatt det i praktiken brukliga, monterats ofvan jord, och brännbart material uppstaplades rundt densamma, så att eldens inverkan på behållaren skulle kunna studeras och för att visa, att de genom ventilationsledningen utströmmade gaserna, hvilka bildades vid bensinens kokning, utan fara för explosion eller eldens nedträngande i ventilationsledningen kunde antändas.

Behållare och pump hade placerats på ett afstånd från hvarandra af cirka sju meter och voro förenade genom en rörledning af 1 1/2" galvaniserade järnrör. Ventilationsledningen är det från behållarens midt gående vertikala röret. Detta var cirka 20 fot långt af 1" rör och slutade med den T-formade ventilationsskyddaren, som var försedd med de i hvarje anläggning brukliga skyddsnäten, af hvilka två äro placerade utvändigt och ett — med finare maskor — inuti skyddaren. Vid ventilationsledningens slutpunkt i behållarens öfverkant fanns dessutom ytterligare ett skyddsnät.

För att kunna afläsa trycket under profvet hade dessutom manometerledningar dragits från såväl behållaren som pumpen.

Sedan anläggningen blifvit monterad fylldes behållaren med 150 liter bensin och pumpen sattes därefter i gång, så att såväl pumpen som rörledningen mellan densamma och behållaren fylldes med bensin.

Den vid profvet använda pumpen hade förut, något över ett år, använts på Johannes Brandstation i Stockholm och var således ej speciellt utsedd för profvet. Behållaren var däremot ny och oanvänd, men i alla detaljer af precis samma konstruktion och material som de i praktiken använda behållarne.

Sedan pumpens mätningförmåga demonstrerats för de närvarande, tändes elden kl. 2:25 e. m. vid såväl behållaren som pumpen. Då i praktiken behållaren alltid ligger under jorden och således ej kan nås af elden hade största mängden ved samlats omkring pumpen. När elden brunnit ett par minuter gjordes ett försök att tända den gas som möjligen strömmade ut ur ventilationsskyddaren. Gasutvecklingen hade dock ej ännu blifvit så stark, att lågan kunde hållas brinnande i den rådande rätt starka blåsten och först efter ett par upprepade försök tändes gasen och brann som bild 2 utvisar med en rätt kraf-

Fig. 2.

lig låga, dock lugnt och jämnt, till kl. 3:12, då den slocknade af brist på gas, sedan elden omkring behållaren några minuter förut hade så godt som slocknat. Elden omkring behållaren släcktes dessutom af blåsten och blef därför, som fotografierna utvisa, ej så kraftig som önskligt hade varit. Då den i behållaren bildade gasen

erhöll tillräckligt aflöpp genom ventilationsledningen, kunde något tryck ej afläsas på den till behållaren kopplade manometern.

Vid pumpen brann elden däremot kraftigt och som trycket här ej hade någon afledare blef det mycket starkt. Kl. 2:30, således omkring fem minuter efter det elden

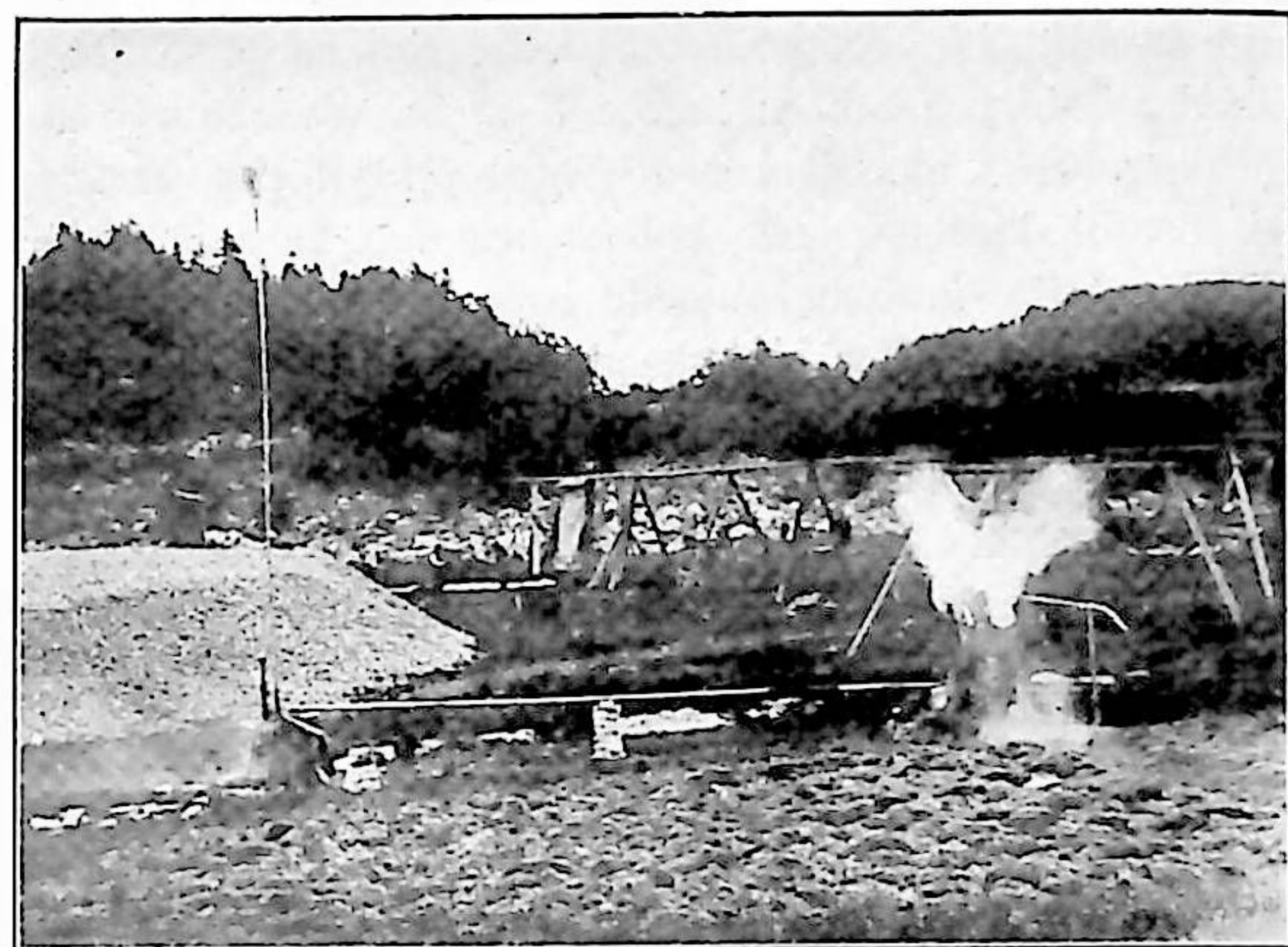

Fig. 3.

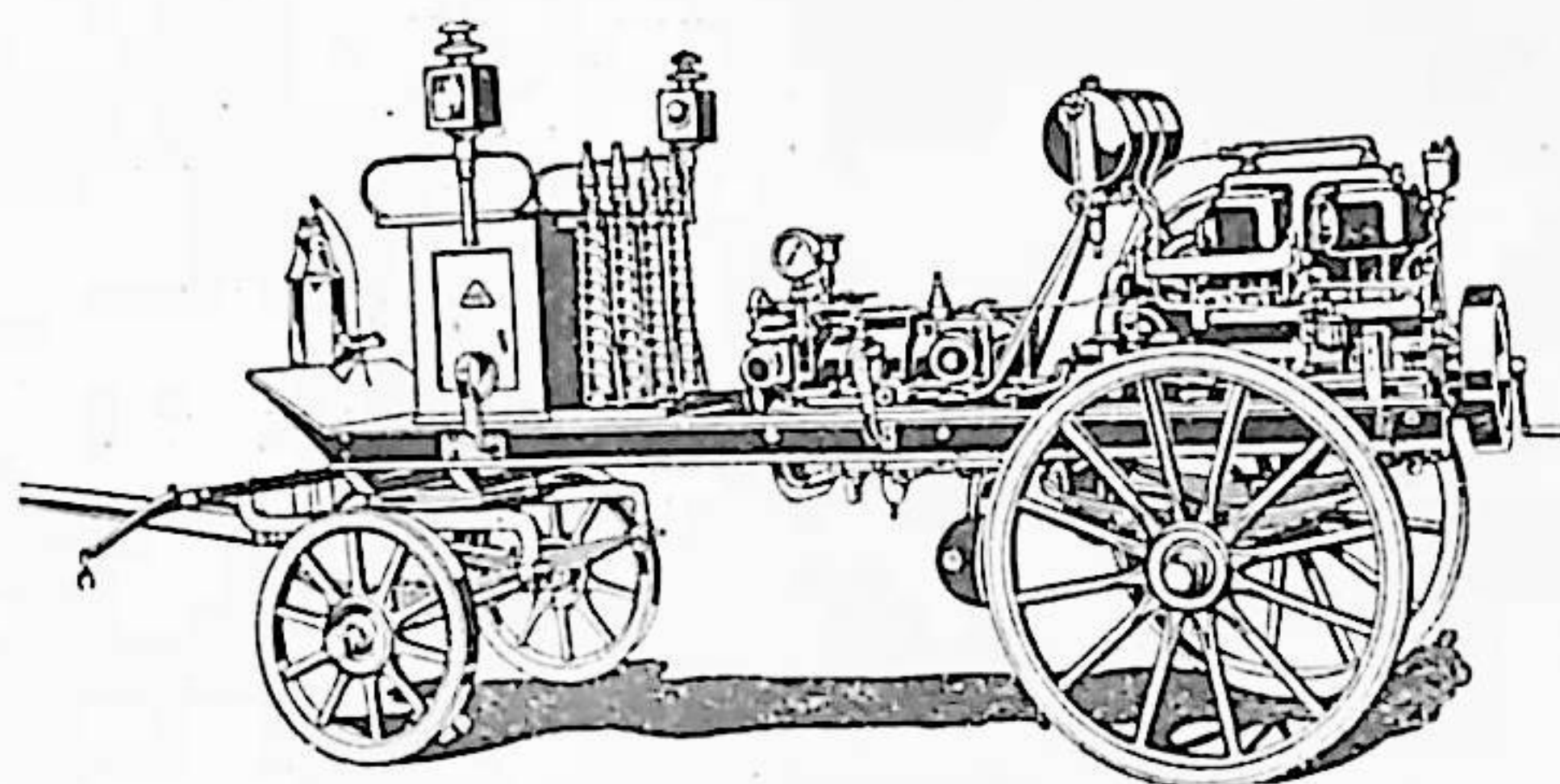
tänts, började trycket hastigt stiga, så att manometern kl. 2:35 visade 30 atmosfärer (450 skålpund). Elden var dock ej ännu så stark, att de pumpen sammanhållande stagbultarne gifvit vika och trycket steg därför ytterligare till 33 atmosfärer (495 skålpund) kl. 2:36. Af hettan töjdes nu stagbultarne, så att pumpens öfverdel skiljdes något från cylindern och cylindern äfven från pumpbasen och den under det starka trycket instängda bensinen rusade ut och tändes med en mycket stor låga som bild 3 utvisar. Trycket sjönk nu på en half minut till 12 atmosfärer och kl. 2:40 registrerade manometern 4 1/2 atmosfär. Lågan vid pumpen minskades äfven något efter hand och kl. 2:45 visade manometern ett tryck af tre atmosfärer, kl. 2:50 en atmosfär, hvarefter trycket hastigt sjönk till noll. Under tiden hade lågan minskats till ungefär den storlek, som synes å bild 4; sitt största omfång — som bild 3 utvisar — hade lågan under ungefär fem minuter, d. v. s. från kl. 2:36 till ungefär omkring kl. 2:40, då trycket sjunkit till 4 1/2 atmosfär. Lågan förminskades därefter hastigt till det omfång som bild 4 utvisar och slocknade slutligen alldeles kl. 3:10, då äfven elden rundt pumpen brunnit ut.

Bild 5 visar anläggningen, sedan elden fullständigt brunnit ut och slocknat, således när profvet var öfver. Behållaren var ej synnerligen mycket skadad, pumpen var däremot så godt som förstörd. Den kunde visserligen röras, men var — utan en omfattande reparation — alldeles oanvändbar.

Som klart och vackert väder med skarpt solljus var rådande under hela profvet synes lågan vid ventilations-skyddaren endast tydligt å bild 3. Å bilderna 2 och 4 synes därför blott en svag skuggning af röken, ehuru lågan vid dessa tillfällen var klart skönjbar. Bild 2 togs strax efter det lågan tänts.

Penta-Revolver-Spruta

Modärnaste maskinspruta

Begär närmare upplysningar och kostnadsförslag!

BRANDPUMPAR, alla slag.

Brandkärsautomobiler.

All slags eldsläckningsredskap.

Mekaniska Brandstegar enligt nya
- - - Göteborgsmodellen - - -

LUDWIGSBERGS WERKSTADS AKTIEBOLAG
Stockholm.

BOWSER

ESTABLISHED 1885

BENSINLAGRINGS-ANLÄGGNINGAR

MED SJÄLFMÄTANDE OCH REGISTRERANDE PUMPAR

DET ÄLDSTA OCH MEST BEPRÖFVADE SYSTEMET.

*Öfver 100,000 anläggningar för närvarande
i bruk.*

Till Sverige äro följande anläggningar sålda:
Stockholms Stads Brandkår, Huskvarna General-Depot, Stockholm. Göteborgs Hyrverks A.-B. och Scania-Vabis Filial, Göteborg.

Fabrikanter S. F. BOWSER & Co.
Fort Wayne. Indiana.

Generalagenter för Sverige:
A.-B. Gumælius & Komp. Karluansmakaregatan 9
Stockholm.

Vid Brandskade- regleringar

torde herrar Försäkringsagenter och Värderingsmän godhetsfullt observera, att den största delen af vattenskadade textilföremål, såsom mattor, draperier, stoppade möbler, gångkläder etc. genom kemisk tvättning kunna återställas i fullständigt samma skick som före vattenskadan, hvarigenom icke obetydliga summor kunna inbesparas för försäkringsbolagen. Om ungefärliga beskrifningen af de skadade föremålen insändes, kan bindande kostnadsförslag lämnas. Vid den stora eldsvådan den 14 mars 1914 vid Drottningtorget 2 i Malmö blefvo textilföremål för flera tiotusentals kronor genom kemisk tvättning återställda i samma skick som före vattenskadan. Jag ber att få rekommendera min affär för dylika uppdrag.

Eskil Metzén

Malmö 7.

Rikst. 1203, 674, 1691 och 1323.

Metallfabriksaktiebolaget
C. G. SPORRONG & Co.

Regeringsgatan 23, STOCKHOLM.

Knappar & Uniformseffekter
för Brandkårer.

Katalog sändes fritt på begäran.

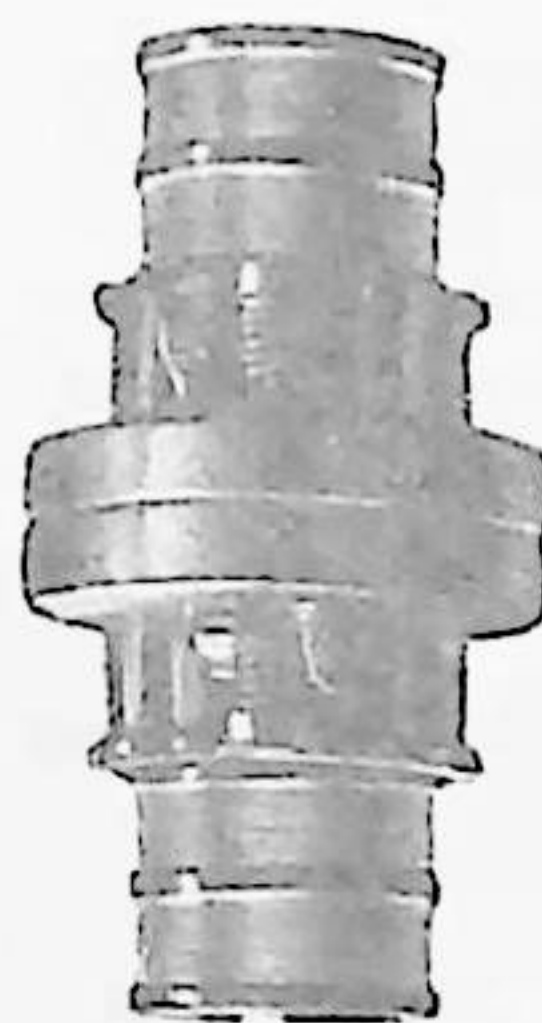
Uppsala Kassaskåpsfabrik

Allm. Tel. 819. Uppsala Allm. Tel. 819.

Tillverkning af eldfasta dörrar af
olika konstruktion samt dyrk- och
brandfria Kassaskåp.

Gynna våra annonsörer.

BRANDREDSKAPS- ARMATUR

Modernaste slangkopp-
lingar, strålrör, brand-
postkranar m. m.

SNABBASTE LEVERANS.

Begär katalog.

KUNGSÖRS ARMATUR-
FABRIKS AKTIEBOLAG
KUNGSÖR.

Anläggningen demonterades påföljande dag och undersöktes de olika delarne af densamma efterhand som arbetet fortskred. Pumpen var som ofvan angifvits förstörd. Rörledningen mellan pumpen och behållaren var fullkomligt oskadd med undantag af kopplingen vid pumpen, hvilken skadats något af hettan. Rörledningen var nästan full med bensin; något hade under profvet

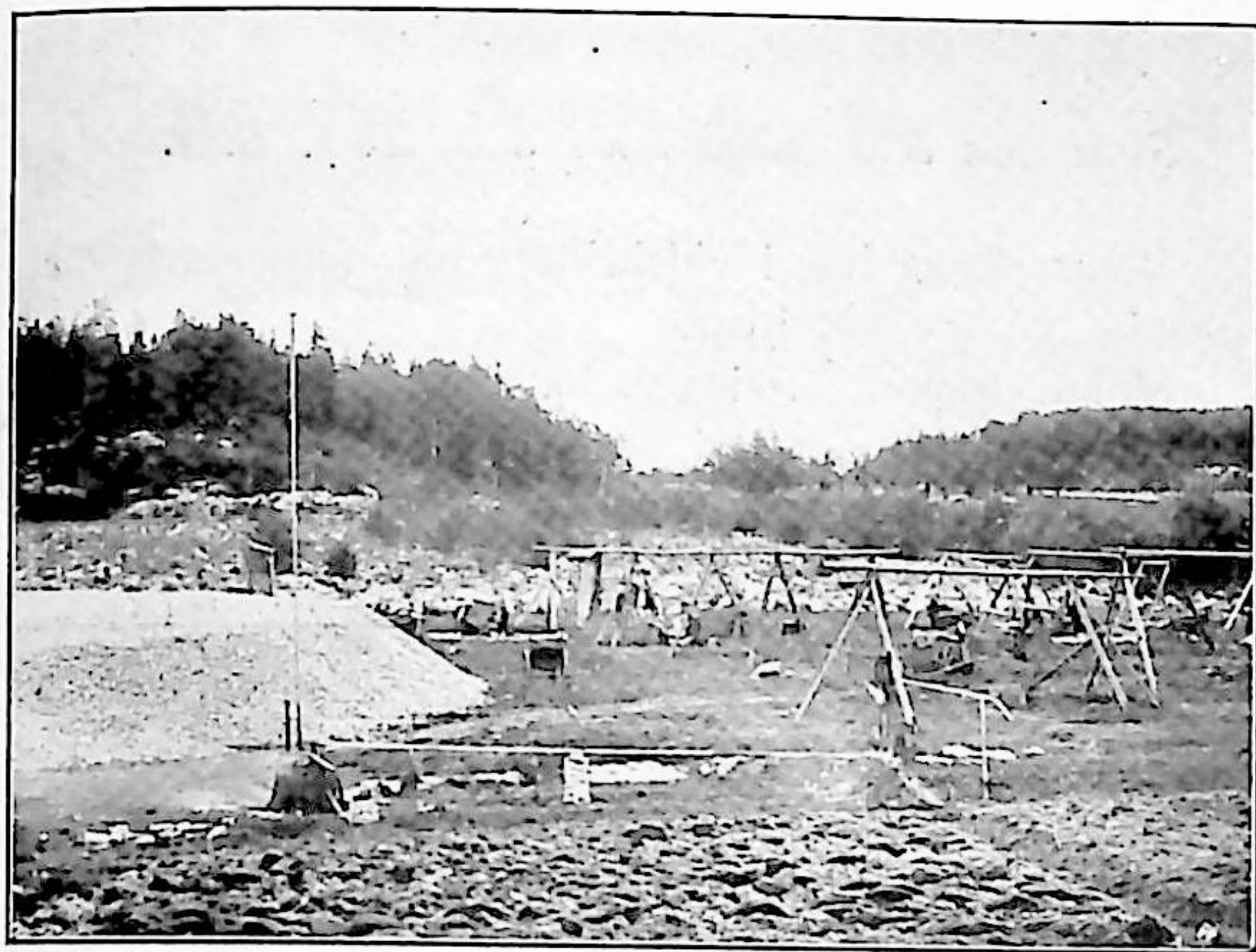

Fig. 4.

brunnit upp vid den ofvan nämnda kopplingen vid pumpen. Inalles innehöllo behållare och rörledning cirka 100 liter bensin och då 10 liter pumpats upp före profvet hade således omkring 40 liter åtgått för detsamma.

De i ventilationsskyddaren befintliga näten voro fullkomligt oskadade. I det inre finmaskade nätet hade visserligen en del sot samlat sig, dock ej i någon nämn-

Fig. 5.

värd grad och ej så, att detta sot på något sätt kunde täppa afloppet. Det i behållarens öfverkant befintliga skyddsnätet, hvilket endast var fastlödt vid bussningen, hade däremot lossnat och låg på behållarens botten. (Fastsättningsmetoden för detta nät har, när detta skrives, redan ändrats af fabriken). Bottenventilerna i behållaren vid sugledningens slutpunkt voro fullkomligt oskadade, åtminstone hvad det yttre beträffar, likaså var

den ofvanpå behållaren befintliga rörkopplingen nästan oskadd. Som skarfvar och flänsar å behållaren ej voro svetsade, utan nitade och efter nitning och diktning lödda, hade af hettan tennet vid en del växlar smält, men i öfrigt var behållaren oskadad. Dessa detaljer äro ju ej af någon egentlig praktisk betydelse, då behållaren alltid ligger skyddad af ett en meter tjockt jordlager och således aldrig kan nås af elden.

Från ett par närvarande uttalades efter profvet önskvärdheten af, att pumpen försågs med en smältpropp med säkerhetsnät — eller någon annan liknande anordning — så att lågan ej blef så stor vid bristningen. Trycket i pumpen skulle då ej blifva så högt och den i pumpen inneslutna bensinen skulle förbrinna med en mindre, ej så stark låga.

Utom detta prof har fabriken förut anordnat två liknande prof i Fort Wayne i Amerika och ett med ungefär samma förfarande i Paris och dessa prof hafva, i likhet med det svenska, tydligt visat, att bensin, utan eld- och explosionsfara, kan förvaras i Bowers lagringsanläggningar.

Fängelsestraffet i Uppsala för falskalarmering.

I Januariumret af T. f. B. 1915 finnes infördt ett utslag af R. R:n i Uppsala lydande å 1 månads fängelsestraff för falsk alarmering. Sagda utslag öfverklagades i Hof R:n, i hvilken rätt straffet nedsattes till 90 kronors böter. J. K. har nu emellertid för första gången för allmänna åklagaren i Uppsala, Stadsfiskal Andéhn, utfärdat förordnande om nådig fullföljd hos Kungl. Maj:t.

Närmare utredning i frågan kommer kommission III framdeles att förebringa.

Frågor och svar.

*Svar till fråga i Tidskriftens aprilnummer 1915
sid. 45.*

ad. 1. Af sammanhanget vill det synas, som menade »Brandchef», att eldning skulle kunna förbjudas på grund af den »eldfängda» taktäckningen. Ett dylikt förbud saknar emellertid stöd i lag och kan således ej meddelas.

Därå finnes prejudikat. Municipalnämnden i S. municipalsambälle hade fastställt ett af årets brandsynenämnd meddeladt förbud mot eldning inom viss byggnad, hvars taktäckning icke var laggill. K. B. i J. län upphäufde detta förbud enär »brandsynemännen och municipalnämnden icke ägt förbjuda eldning uti det i målet berörda huset, till dess takets eldfarlighet blifvit afhulpen», i hvilket beslut K. M:t ej fann skäl att göra änd-

ring. K. M:ts Resolution den 21 Juli 1905, Civ.-Dep:ts Registratur n:o 12.

Äro icke *eldstäderna* inom byggnaden af den art och beskaffenhet, som i Brst. § 7 mom. 2 säges, kan brandsynen alltså icke, endast på grund af den eldfångda taktäckningen, förbjuda eldning inom byggnaden.

ad. 2. Gifva brandsynemännen husägaren föreläggande i denna riktning, torde de öfverskrida sin befogenhet. Ty ämnet måste anses vara sådant, att det ligger inom annan myndighets område att därom besluta. (Jämför Brandchefens i Gefle, major O. von Malmborgs föredrag på årsmötet i Göteborg 1910, Protokollet 1910 sid. 19. Se ock K. B:s i V. län utslag den 21 oktober 1907, anfördt i T. f. B. november 1914 sid. 132, hvilken uppfattning delades af K. M:t i utslag den 27 oktober 1908.

Brandsynenämnden bör anmäla förhållandet hos ByN.

Den omständigheten, att byggnaden »för någon tid sedan undergått delvis ombyggnad», eller med andra ord att byggnaden undergått till nybyggnad hänförlig förändring af gammal byggnad, gör, att det å huset använda taktäckningsämnet, jämlikt BySt. § 35 mom. 1 samt för samhället gällande ByO., icke kan anses tillåtet, hvadan ByN. kan förelägga ägaren, vid vite, att inom viss förutsagd tid förse huset med laggill taktäckning.

Detta framgår tydligt och klart af K. M:ts Resolution den 21 juli 1905, Civ.-Dep:ts Registratur n:o 12, genom hvilken K. M:t fastställde K. B:s utslag den 18 augusti 1904, att ägare af viss fastighet ålades att inom fyra månader från K. M:ts Res. dag hafva försett sitt hus, hvilket undergått till nybyggnad hänförlig förändring af gammal byggnad, med taktäckning i enlighet med BySt:ns föreskrifter i § 35 mom. 1, och sålunda gifvit brandsynenämnden medhåll i dess uppfattning, praktiskt taget, om än K. M:t af formella skäl gjorde vissa ändringar i det husägaren meddelade föreläggandet.

—f.

Hvar gör brandmanskapet landet den största tjänsten: mobiliseradt eller i samhällets tjänst?

Svar n:r 2 å fråga i n:r 3 af T. f. B. 1915.

Angående mobiliseringsfrågan är det ej lätt att upprätta något förslag då förhållandet är olika i olika städer.

Vid en mobilisering kan naturligtvis en fast brandkår ej utan stor fara för den stad den är satt att försvara mot eldsolyckor i någon afsevärd grad minskas genom aflämnande af största delen af sin personal till krigstjänstgöring. Samma förhållande äger ju äfven rum vis å vis gas-, elektricitets- och vattenverk. För att kunna upprätthålla de viktiga arbetena vid samtliga nämnda verk skulle enl. min åsikt all personal öfver 28 år fri-

kallas. Genom gemensamma eldsläckningsöfningar och med sådan organisation att disponibel personal från gas-, elektricitets- och vattenverken under natten förläggas i brandstationen tror jag, att brandväsendet skulle blifva nog effektivt. På dagen kan ju per telefon rekvireras behöfligt antal personer från det eller det verket.

C. G. N. Djurklou.

Svar n:o 3 å fråga i n:r 3 af T. f. B. 1915.

Denna fråga har i Tidskriftens marsnummer begärts besvarad af oss litet hvar.

Sådan frågan föreligger, torde den, enligt min mening, kunna gifvas endast ett svar, nämligen med ordet: mobiliserad. Blir vårt land anfallet, då måste landets värn och inkräktarens utkastande blifva målet före alla andra mål. Och härtill kräfvess så många stridbara svenske män som möjligt, oberoende af yrke eller selsättning, i betraktande af vår mobiliseringsbara numerärs förhållande till en sannolik motståndare.

Gifver man däremot frågan en annan formulering, kan också svaret ställas i viss mån olika. Utgår man från landets skydd som gifven hufvudsak, och ställer frågan om de enskilda samhällenas brandvärn blott såsom behof i andra hand, då försvinner jämförelsetanken på hvar den största tjänsten uppfylles, och frågans dryftande blir därmed mera befogad.

Jag skulle alltså vilja hafva det afsedda spørsmålet framlagt till dryftande genom en fråga lydande så: *Är möjligt och erforderligt, att någon del af Sveriges brandmän vid krig lämnas hemma till sina samhällens brandvärn?*

Och svaret härpå skulle enligt min uppfattning blifva följande.

Landets läge och utsträckning samt förhållandet till en sannolik inkräktarens numeräriska öfverlägsenhet gör, som förut framhållits, det nödvändigt att tillföra våra stridskrafter största möjliga antal fältduglig personal, således äfven de vid brandkårerna anställda. Hela styrkan brandmän kan härvid icke undvaras. Men kanske någon del af densamma. Förhållandena under det nu pågående stora världskriget hafva nämligen påvisat nödvändigheten af att för de många ersättningsförhållanden, som erfordras för själfva kriget, hafva en välordnad organisation i hemorten, såsom beträffande sjukvården, krigsmaterielanskaffningen, förplägnadsförhållandena, transportväsendet m. m. Och härtill fordras äfven män och dugliga sådana. Skulle man ej då i samband med dessa direkta krigsändamål kunna tänka sig en kombination för skyddet af våra hemmavarande betydelsefulla ekonomiska värden mot elden? Jo, helt säkert, om man blott ställer sina anspråk på sistnämnda skydd i möjliga proportioner. Och detta torde man göra, om man begär att få behålla *någon viss del* af brandkåren hemma, exempelvis förmän, och erbjuder denna personals medverkan äfven till den i hemorten varande direkta medverkan för kriget. På ena platsen kan detta arbete blifva ett, på andra platsen ett annat. Och brandmän-

nen äro i regel dugliga till många slags arbeten. Då skulle man tillika erhålla en så att säga stam för brandvärnets tillgodoseende, en stam, som har förutsättningar för att sköta materielen vid eldsvåda, och som kan bringa äldre eller unga utom värnpliktsåldern stående nödig färdighet att gifva samhället ett någorlunda godt skydd mot elden.

Erforderligheten för våra samhällen, att få behålla en del af sina utbildade brandmän, torde icke behöfva framhållas. Och detta behof blir mer framträdande i mån af samhällets betydelse för landet såväl för krigföringens underhållande som med afseende på dess därvarande institutioners bevarande. Hänsyn bör ock tagas till den mer eller mindre sannolika fara, som samhällena kunna utsättas för genom den direkta krigföringen, belägenheten vid kusten eller inuti landet.

En närmare utredning beträffande våra samhällens behof och förhållanden i ofvan berörda afseenden torde emellertid böra föregå en framställning till statsmakterna.

Med iakttagande af dessa synpunkter synes mig alltså både möjligt och erforderligt, att en del af landets brandmän lämnas hemma vid krig.

Sbl.

Farlig kakelugnsinsats.

(Ur »Gjallarhornet».)

Bland de apparater, som utbjudas i handeln för inmurning i kakelugnar, och afsedda för koleldning, förekommer en typ, som vunnit stor spridning, men som dess värre visat sig synnerligen farlig. Denna kakelugnsinsats, som benämnes »Solid», har nämligen visat sig ha benägenhet att explodera, hvarvid i en del fall t. o. m. kakelugnen spränges och fara följer för de innevarandes lif och lem. I alla fallen utkastar apparaten en del af sitt brinnande innehåll, som då gifvetvis medför större eller mindre brandskador. Detta senare förhållande hafva vi fått bekräftadt genom förfrågningar hos en del af våra större brandförsäkringsbolag.

Ett af dessa bolag har under åren 1912—1914 varit utsatt för ej mindre än 26 st. brandskador, förorsakade af exploderande »Solid»-insatser, ett annat bolag under tiden $\frac{1}{9}$ 1914— $\frac{1}{3}$ 1915 för 5 stycken dylika skador och ett tredje bolag har under tiden $\frac{1}{10}$ 1914— $\frac{15}{3}$ 1915 fått 3 st. ersättningskraf för brandskador, förorsakade därigenom att »en Solid exploderat». Endast dessa siffror visa, att den ifrågavarande kakelugnsinsatsen ej är på så betryggande sätt konstruerad att dess skötsel utan vidare kan anförtros åt den stora allmänheten och att den därför ur denna synpunkt är mindre lämplig för allmänt bruk.

Ett af de bolag, vi i saken tillfrågat, har underkastat apparaten en närmare undersökning och därvid funnit, att explosionsfaran framkallas genom ovarsamhet vid draganordningen från eldstaden. Vid hämmande af draget samlas nämligen lätt koloxid i kakelugnens man-

telrör och blandar sig där med syret ur luften till en explosiv blandning, som sedermera, när draget ökas, lätt antändes och förorsakar explosionen.

Om en dylik explosions verkningar erhåller man en rätt god föreställning af följande rapport, som till ett brandförsäkringsbolag inlämnats öfver en genom en Solidinsats förorsakad explosionsskada, som inträffade Renstjärnasgatan n:r 27 i Stockholm i februari innevarande år.

Rapporten, som afgifvits af vice värden för egendomen, är af följande lydelse:

»Fredagen den 19 februari kl. 9 e. m. fylldes »Soliden» med antracitkol n:r 3; draget saktades något och äfven spjället drogs något igen men stod mer än halft öppet. Morgonen därpå, lördagen den 20 februari kl. 7 f. m., drogs spjället helt upp. Omkring kl. 7,15 f. m. inträffade en häftig explosion, så att hela vänstra sidan af kakelugnen kastades ned samt högra sidan utvidgade sig så att springor mellan kaklen på öfver 1 cm. uppstodo. Eld och kol kastades genom »Solidens» luckor ut öfver golvet men hann ej antända något på grund af att hyresgästerna genast uppsopade det. Hyresgästens elfvaåriga flicka satt framför kakelugnen något till vänster om insatsen men blef lyckligtvis ej skadad.

En hel del kakel och tegel slogos sönder och tapeter och sockel omkring kakelugnen blefvo delvis förstörda.

Till sist vill jag påpeka, att något fel på kakelugnen ej kunde finnas. Den sattes om helt och hållet i september 1912.

Den internationella Brandkongressen uppskjuten.

Enligt meddelande från Köpenhamn, där 1915 års internationella brandkongress skulle äga rum, har all tanke upphört på en dylik kongress under detta år. Världskriget har äfven här kommit emellan, och bestyrelsen har på grund däraf ansett det ogörligt, att nu samla de olika nationerna, och troligt är, att det ännu torde förlöpa kanske flere årtal, innan trådarna åter kunna knytas till internationellt arbete för vårt brandväsende.

Från eget land.

Nyanskaffning

Trelleborg. Brandstyrelsen i Trelleborg har antagit Brandchefens förslag angående omläggning af brandtelegrafan efter L. M. Erikssons nya system. Telegrafverket skall ombesörja ledningsdragning och installation. Anläggningskostnaderna belöpa sig på 7 à 8,000 kr.

I samband härmed kommer en del materiel såsom telefoner, centralapparat, ledningsråd m. m. tillhörande stadens äldre brandtelegrafsystem att försälas. Se i öfrigt annons i detta n:r.

Karlskrona. I början af föregående år träffades aftal med Ludwigsbergs Verkstads Aktiebolag, att verkstaden skulle inköpa ett begagnadt men godkänt automobilchassis, och å detsamma inmontera en Ludwigsbergs centrifugalpump om 1,500 min.-lit.

Pumpen skulle förses med kylmantel samt erforderlig växlingsanordning för pumpens förbindande med motorn i automobilchassiet.

I januari innevarande år var detta arbete färdigt, och efter godkända prof levererades chassis och pump till härvarande brandkår.

Öfverbyggnad, reparation af motor och chassis, förstärkning af fjädrar m. m. samt målning af hela fordonet har sedan verkställts å kårens verkstäder och med egen personal.

Den 21 april var arbetet härmed färdigt, och automobilmotorsprutan insattes, efter föregående prof, såväl i körning som med pumpen, för uttryckning.

Motor och chassis är af typ »Benz». Motorn är fyrcylindrig om 40–45 hästkrafter och försedd med Bosch magnettändning samt batteritändning för start.

Gaspådragningen regleras medelst vef i styrratten eller med fotpedal.

Växellådan har 4 utväxlingar för gång framåt samt en för gång bakåt.

Pumpen är Ludwigsbergs centrifugalpump, som ger max. 1,500 min.lit., försedd med två uttag för 76 mm. tryckslang och två uttag för sugslang.

Pumpen är försedd med kylanordning, för extra afkylning af motorn under den tid pumpen hålles i arbete.

Vid pumpens igångsättning fylles sugledning och pump medelst en evakueringspump.

För pumpens förenande med motorn är en särskild växlingsanordning anbragt, placerad under åksätet.

Belysningen är elektrisk och består af 1 st. strålkastare, 2 st. sidolyktor och 1 st. baklykta.

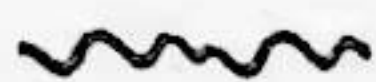
Kraft till belysning och batteritändning 2 st. Ljungner accumulatorer, om hvardera 6 volt.

Å sprutan medföres: 2 st. slangrullar, 4 st. strålrör, 1 st. brandposthufvud, 1 st. brandpostnyckel, 5 meter sugslang i två längder, grenrör m. m. småmateriel.

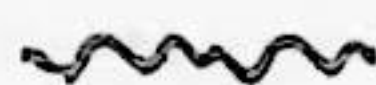
Automobilsprutans vikt är med full utrustning och 6 man 2,700 kg., hvaraf å bakaxeln 1,600.

Motorsprutan är i första hand afsedd, för inkoppling till brandpost. Trycket i vattenledningen är på de högst belägna platserna i staden knappt 2 kg. i gatan.

Vid de prof, hvilka företagits, har såväl motor som pump fungerat till full belåtenhet.

Den första skogselden för året uppstod den 24 april å Mollby gård i Vallentuna.

Revisionsberättelse.

Undertecknade, af Svenska Brandchefsföreningen utsedde revisorer, hafva granskat föreningens räkenskaper för år 1914, därvid icke gifvits någon anledning till anmärkning.

De i nedanstående tablå lämnade uppgifterna äro i öfverensstämmelse med räkenskaperna, hvilka i öfrigt äro förda med noggrannhet och omsorg med alla kassaposter vederbörligen verifierade och kontanta behållningen till år 1915, kronor 740: 50, finnes insatt i sparkassebok i Bankaktiebolaget Södra Sverige, Kalmar.

Vi få således i anledning häraf tillstyrka ansvarsfrihet för den tid revisionen omfattar med framhållande af det oegennyttiga arbete, som föreningens räkenskapsförare nedlagt.

Mariestad och Lindesberg den 22 April 1915.

J. F. Norrlander
Brandchef i Mariestad.

Karl E. Sandberg
Brandchef i Lindesberg.

Tablå öfver Svenska Brandchefsföreningens räkenskaper för år 1914.

<i>Inkomster</i>	
Behållning från år 1913	Kr. 504: 10
Årsafgifter, erlagda under år 1914 af 169 medlemmar	» 882: 75
Bidrag från brandstodsbolag	» 200: —
Inkomst af annonser i årsprotokollet år 1913	» 100: —
Inkomst af annonser i årsprotokollet år 1914	» 20: —
Försåld litteratur från föreningens förlag	» 505: 85
Försålda extra medlemsmärken	» 3: 50
Ränta å bankmedel under år 1914	» 59: 26
Årssammanträdesafgifter	» 195: —
Summa Kronor	2,470: 46

<i>Utgifter</i>	
Postporto, fraktkostnader, telefon- och telegramafgifter samt expeditionsmateriel och maskinskrifning	Kr. 396: 10
Ersättningar för resor (biljettkostnader) till sammanträden	» 305: 40
För inköp af litteratur till föreningens bibliotek, för tryckning af årsprotokollet, broschyrer, medlemsförteckning och för öfversättningsarbeten	» 599: 15
Årssammanträdet kostnader	» 266: 21
Sekreterarearvode	» 50: —
För medlemsmärken	» 113: 10
Behållning till år 1915	» 740: 50
Summa Kronor	2,470: 46

